

Nr 245.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående användande av vissa anslagsmedel för utredning rörande nya fartygstyper; given Stockholms slott den 13 mars 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Janne Nilsson.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Nilsson anför:

Genom beslut den 11 september 1936 uppdrog Kungl. Maj:t åt t. f. chefen för marinen, viceamiralen C. L. de Champs, att med beaktande av vad därvid till statsrådsprotokollet anförts och i enlighet med de närmare anvisningar, som chefen för försvarsdepartementet under utredningens gång meddelade,

Bihang till riksdagens protokoll 1937. I saml. Nr 245.

664 37

verkställa utredning angående frågan om ersättning av de för närvarande i kustflottan ingående Sverige-skeppen ävensom angående de i övrigt för flottan lämpligaste fartygstyperna. Samtidigt bemyndigades utredningsmannen att från marinförvaltningen samt andra verk och myndigheter infordra de uppgifter och yttranden, som för utredningsarbetet erfordrades. Tillika förklarade Kungl. Maj:t, att erforderliga kostnader för ifrågavarande utredning skulle bestridas från fjärde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

I underdånig skrivelse den 16 februari 1937 har *marinförvaltningen* anfört i huvudsak följande:

Genom berörda bemyndigande för utredningsmannen att från marinförvaltningen infordra de uppgifter, som för utredningen erfordrades, hade marinförvaltningen fått sig ålagt ett betydande, allt mer och mer omfattande tekniskt utredningsarbete.

Till följd av 1936 års riksdags beslut om nyanskaffningar av materiel för marinen, om nybyggnad och modernisering av fartyg m. m. hade marinförvaltningens löpande och ordinarie arbete samtidigt i mycket hög grad ökat. Detta ökade löpande arbete, som fortginge vid sidan av det övriga ordinarie arbetet, avsåge uppgörandet av kontrakt och beställningsskrivelser, utförandet av kontroll och ritningsgranskning samt specialutredningar av skilda slag.

De arbetskrafter, som stode till ämbetsverkets förfogande för ovannämnda utrednings- och övriga arbeten, vore redan under normala förhållanden knappt tilltagna och i vissa fall otillräckliga. De utgjordes huvudsakligen av vissa specialutbildade officerare samt mariningenjörer och civilanställda ingenjörer, av vilka en del samtidigt bestrede lärarbefattningar i sjökrigshögskolan och sjökrigsskolan m. m. Brist på arbetskrafter för utförandet av ovan angivna arbeten hade därför gjort sig under en längre tid gällande.

Inom ingenjöravdelningen hade denna brist nu blivit än mer kännbar genom att flera av de i marinförvaltningen civilanställda, med konstruktionsarbete väl förtrogna ingenjörerna tagit avsked — sedan de under rådande goda konjunkturer erbjudits anställning med högre avlöning i den privata industrien — och såsom ersättare för dem endast kunnat i otillräcklig utsträckning erhållas yngre, i arbetet inom marinförvaltningen oerfarna ingenjörer. Genom ett stort antal sjukdomsfall hade dessutom bristen på arbetskrafter under senaste tiden ytterligare ökat.

Oaktat en del viktiga löpande ärenden åsidosatts och därigenom fördröjts samt de av t. f. chefen för marinen begärda utredningarna i många fall av såväl ämbetsverkets chef och vissa avdelningschefer som officerare och ingenjörer utförts å icke ordinarie arbetstid, hade marinförvaltningens arbete med typutredningen av förut nämnda anledningar blivit allvarligt försenat och hittills endast i mindre delar hunnit utföras.

Enär ett undanskjutande av omförmälda löpande och ordinarie arbeten icke längre läte sig göra och dessa arbeten dessutom komme att ökas, då 1937 års riksdags beslut från instundande april i vad på marinförvaltningen berodde skulle bringas i verkställighet, så måste det av t. f. chefen för marinen begärda arbetet för att inom rimlig tid medhinnas med nödvändighet i större omfattning än förut utföras å icke ordinarie arbetstid.

Marinförvaltningen ansåge sig emellertid icke kunna pålägga den för detta arbetes utförande behövliga personalen (ordinarie, extra ordinarie och extra personal) arbete å icke ordinarie arbetstid i sådan utsträckning som här vore fallet utan att ersättning härför tilldelades den.

Med den omfattning merberörda typutredning erhållit, kunde densamma ej längre bestridas av till ämbetsverkets förfogande stående medel, varför särskilda sådana måste härför anvisas. Då utredningens blivande omfattning ej vore känd, kunde något visst belopp för densammas fullföljande ej nu angivas, men, så vitt marinförvaltningen för närvarande kunde bedöma, torde 20,000 kronor härför tills vidare vara behövliga.

Marinförvaltningen finge med anledning av vad sålunda anförts i underdånighet hemställa, att det täcktes Kungl. Maj:t för typutredningen för marinförvaltningens räkning avse 20,000 kronor av anslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Statskontoret har i utlåtande den 27 februari 1937 i anledning av marinförvaltningens framställning anført följande:

I den mån ifrågavarande utredningsarbete icke kunde medhinnas eller eljest lämpligen ombesörjas av marinförvaltningens personal, syntes den naturliga anordningen vara, att biträdespersonal ställdes till den sakkunniges förfogande, varvid fjärde huvudtitelns kommittéanslag syntes böra anlitas för biträdenas avlöande.

För den händelse det emellertid ansåges erforderligt, att arbetet ifråga utfördes inom marinförvaltningen, syntes det — av de i ärendet lämnade uppgifterna att döma — vara av behovet påkallat att — därest dubbling av tjänsterna inom ämbetsverket i rimlig omfattning ej funnes vara tillfyllest — anordningar vidtoges till utökande av ämbetsverkets arbetskrafter. För sådant fall förordade statskontoret, att framställning i nämnda syfte gjordes hos riksdagen. I den mån frågan rörde arbeten under innevarande budgetår, syntes därvid de medel, som kunde komma att beviljas, böra anvisas att utgå från det utanför huvudtitlarna uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Att — på sätt marinförvaltningen tänkt sig — för förstärkande av ämbetsverkets avlöningsmedel taga i anspråk fjärde huvudtitelns kommittéanslag syntes icke böra komma ifråga. Statskontoret hänvisade i sådant avseende till vad riksdagens revisorer i den senast av dem avgivna berättelsen (sid. 192—193) anført beträffande sättet för bestridandet av kostnaden för vissa utredningsarbeten inom kommerskollegium. Revisorerna hade vid samma tillfälle jämväl riktat sig mot användandet för enahanda ändamål av vederbörande huvudtitels anslag till extra utgifter. Emellertid förmenade statskontoret, att i det nu förevarande fallet sistberörda anslag snarare skulle kunna komma ifråga att anlitas än kommittéanslaget. Därest hinder icke funnes möta i anledning av storleken av den ifrågasatta utgiften, ansåge ämbetsverket sålunda icke uteslutet, att för förstärkning av marinförvaltningens arbetskrafter sjöförsvarets anslag till extra utgifter toges i anspråk. Med hänsyn till de principiella betänkligheter, som mötte även mot en dylik medelsdisposition, borde densamma dock, enligt statskontorets mening, förekomma endast i nödfall och i klart begränsad omfattning.

Sedan marinförvaltningen anbefallts att inkomma med yttrande i anledning av vad statskontoret i sitt utlåtande anført angående bestridandet av kostnaderna för i ärendet avsett utredningsarbete, har *marinförvaltningen* i utlåtande i ärendet den 8 mars 1937 anført, bland annat, följande:

Det ifrågavarande arbetet kunde icke lämpligen utföras utom marinförvaltningen, emedan endast marinförvaltningen förfogade över erforderliga grundläggande uppgifter och erforderlig sakkunskap.

En dubbling av tjänsterna inom ämbetsverket låge icke inom möjlighetens gränser, emedan varken officerare eller mariningenjörer härför funnes disponibla.

Den nu föreliggande frågan berörde huvudsakligen eller eventuellt endast innevarande budgetår. De erforderliga medlen avsåges *dels* för avlöning av extra ordinarie och extra personal, anställd enligt avlöningsbestämmelserna för civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet (S. F. S. nr 215/1928) eller enligt särskilda avtal, för vilka båda personalkategorier avlöningen eljest utginge av underhålls- eller nybyggnadsmedel, beroende på för vilket ändamål personalen toges i anspråk, *dels* för beredande av övertidsersättning åt såväl nämnd personal som åt å ordinarie stat anställda officerare samt marin- och specialingenjörer.

Med anledning av statskontorets utlåtande beträffande anslag, som borde ifrågakomma, finge marinförvaltningen hemställa att för ändamålet måtte få tagas i anspråk de medel, vilka jämlikt nådigt brev den 3 juni 1927 ställts till marinförvaltningens förfogande för utförande av ritnings- och förberedande konstruktionsarbeten för ett pansarskepp. Dessa medel hade ursprungligen uppgått till 100,000 kronor och av desamma återstode den 5 mars 1937 65,056 kronor 50 öre.

Departements-
chefen.

För typutredningens rätta fullföljande erfordras tvivelsutan införskaffande av mångahanda uppgifter av teknisk art. Till avsevärd del lära dessa uppgifter vara av sådan beskaffenhet, att deras lämnande kräver noggranna utredningar, vilka näppeligen kunna utföras annorstädes än inom marinförvaltningen med dess tillgång på sakkunnig och erfaren personal. Därav följer naturligen, att i den mån dessa utredningar bliva av mera omfattande proportioner, en arbetsbelastning uppstår för den tekniska personalen inom verket, som inverkar menligt på fullföljandet av övriga arbetsuppgifter. Enligt vad jag förvissat mig om avse de uppgifter och utredningar, som av utredningsmannen jämlikt förenämnda bemyndigande för typutredningen begärts hos marinförvaltningen, så stora och komplicerade arbetsområden, att det av marinförvaltningen anmälda behovet av särskilda medel för utredningarnas utförande framstår såsom fullt motiverat. Emot den därutinnan angivna kostnadssumman, 20,000 kronor, har jag heller intet att erinra.

Däremot finner jag mig, på av statskontoret anförda skäl, icke kunna tillstyrka, att medel för berörda ändamål anvisas å fjärde huvudtitelns kommittéanslag, vilket för övrigt för innevarande budgetår icke lämnar tillgång till en utgift av denna storleksordning. Av sistnämnda anledning kan icke heller sjöförsvarets anslag till extra utgifter ifrågakomma. Den ifrågavarande kostnaden lärer icke vara av beskaffenhet att böra utgå från det utom huvudtitlarna upptagna anslaget till oförutsedda utgifter. Däremot torde, på sätt marinförvaltningen i sitt yttrande den 8 mars 1937 anført, de medel, som redan ställts till marinförvaltningens förfogande för ett motsvarande ändamål, nämligen ritnings- och konstruktionsarbeten för ett pansarskepp, kunna tänkas i mån av tillgång tagas i anspråk för nu förevarande ändamål.

Beträffande sistberörda anslagsmedel vill jag erinra därom, att riksdagen genom 1927 års beslut angående flottans ersättningsbyggnad bestämde, att vissa nybyggnader av fartyg skulle äga rum under budgetåren 1927/1928—

1932/1933 samt att under samma tid skulle utföras ritnings- och förberedande konstruktionsarbeten för ett pansarskepp. Kostnaderna för sistberörda arbete hade beräknats till 100,000 kronor. Enligt vad jag inhämtat, hava för ändamålet under en följd av budgetår från anslaget till flottans ersättningsbyggnad avsatts sammanlagt det i nämnda riksdagsbeslut avsedda beloppet, 100,000 kronor. Av denna summa återstå, enligt vad marinförvaltningen upplyst, för närvarande cirka 65,000 kronor. Från nämnda anslagsmedel lär därför utan alltför stor olägenhet kunna bestridas det kostnadsbelopp, varom här är fråga, helst som det nu ifrågavarande ändamålet måste sägas vara snarlikt det, för vilket medlen avsetts. Till en sådan medelsdisposition lär emellertid riksdagens medgivande böra inhämtas.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av de jämlikt 1927 års beslut angående flottans ersättningsbyggnad till marinförvaltningens förfogande från anslag till flottans ersättningsbyggnad ställda medel för ritnings- och förberedande konstruktionsarbeten för ett pansarskepp ett belopp av högst 20,000 kronor må tagas i anspråk för utredningsarbeten inom marinförvaltningen för den pågående typutredningens räkning.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sigurd Lind.
